

MAGNUS LÖF

Uthålligt skogsbruk i ädellövskog

– temaforskning i södra Sverige

- För att bättre kunna utnyttja ädellövskogen som naturresurs, och tackla aktuella hot mot skogstypen, bedriver SLU forskningsprogrammet "Uthålligt skogsbruk i ädellövskog".
- "Uthålligt skogsbruk i ädellövskog" är ett samarbete mellan SLU, skogsföretag, Naturvårdsverket och olika forskningsfonder. Temaprogrammet löper över sex år med en budget på cirka tre miljoner kronor per år.
- Programmet består av fyra delområden med fokus på: 1) Produktion, 2) Naturvård, 3) Välfärdsaspekter och 4) Virke. En rad delprojekt sorteras under de olika områdena.

Foto: Magnus Löf

Ädellövskog producerar värdefullt virke, men hyser också många hotade arter och är i behov av ökat skydd. Samtidigt utgör ädellövskogen en omisslig del i kulturlandskapet.

För att bättre kunna bevara och utnyttja ädellövskogen, bedriver SLU temaforskningsprogrammet "Uthålligt skogsbruk i ädellövskog". Syftet med programmet är att öka kunskapen om ädellövskog – ett för skogsbruk och naturvård mycket centralt område i södra Sverige. Dessutom ska programmet ses som en start för nytänkande kring ädellövskogen.

Hotade arter

Arealen ädellövskog har varit betydligt större än den är idag. För 500 år sedan dominerade exempelvis skogstypen stora delar av södra Sverige. Ädellövskog hyser därför många hotade arter och är i behov av ett ökat skydd, och flera reservatavsättningar är planerade. Skogarna utgör också en omistlig del i kulturlandskapet. Ofta ligger ädellövskogarna nära bebyggelse, och är viktiga för rekreation och friluftsliv.

Växande intresse

Om vi går mot ett varmare klimat, något som många forskare tror, skulle ädellövskogens tillväxt och konkurrensförmåga gynnas. Dessutom har virket värdefulla egenskaper. Bland skogsägare och samhälle växer intresset för att anlägga ny ädellövskog – ett välkommet alternativ till granskogsodling. Ett sådant tillskott skulle gynna

såväl naturvård som virkesförädlingsindustri. Mer ädellövskog i södra Sverige skulle också göra det lättare att uppnå flera miljömål.

Stort behov av kunskap

Eftersom skoglig personal och skogsägare till stor del är utbildade utifrån ett barrträdsperspektiv, har de ofta otillräcklig kunskap om ädellövskogens biologiska förutsättningar. Det har lett till att befintlig skog inte sköts optimalt vare sig från produktions- eller miljösynpunkt. Kunskaperna om hur ädellövskogen bäst skyddas och bevaras är bristande. Dessutom återstår frågor om hur skogsarealerna ska skötas för att gynna biologisk mångfald. Ekskogen drabbas exempelvis av skador som leder till kronutglesning eller snabb död (ekdöden) som vi inte vet orsaken till. Mer kunskap behövs därför om effektiv odling, restaureringsbehov och generell hänsyn. Det finns också ett stort behov av information och utbildning.

Vidare behövs utökad kunskap om värdet av ädellövskog ur ett samhälls-ekonomiskt perspektiv. Här ingår till exempel skogens värde ur ett rekreations- och naturvårdsperspektiv, samt utifrån kulturhistoriska aspekter.

Många privata skogsägare betraktar ädellövskogen som olönsam. Program-

met ska därför försöka att öka lönsamheten och efterfrågan på virke, och på så sätt stimulera skogsägarna till en mer aktiv skötsel.

Praktiskt skogsbruk och naturvård

"Uthålligt skogsbruk i ädellövskog" löper över sex år (mellan år 2003 och 2009) med en årlig budget på omkring tre miljoner kronor. Programmet är organiserat kring en programledare och fyra koordinatörer. En styrgrupp är också knuten till programmet. Forskningsprogrammet kommer att ha en stark informationsprofil riktad mot praktiskt skogsbruk och naturvård, samt vara öppet för samarbete med forskningsaktörer i Sverige och utomlands.

Programmet finansieras av SLU, skogsbruket, naturvården och olika forskningsfonder. Skogsbruket representeras av Stora Enso Nymölla AB, Skogsällskapet och LRF-skogsägarna, och naturvården representeras av Naturvårdsverket. Tunga finansörer är också Lidellska fonden, Region Skåne, Sparbanksstiftelserna, Tranemålastiftelsen och Tarkett Sommer AB. Dessutom kommer Världsnaturfonden WWF att samverka med programmet.

Nedan beskrivs programmets fyra delområden.

1. PRODUKTION

Inom detta första delområde kommer ädellövskogens produktion att belysas ur flera olika perspektiv. Här ingår bland annat problematiken kring att börja odla lövskog istället för gran, samt problemen med skador på ek, exempelvis ekdöden. Också traditionell skötsel av bok ska utvärderas. Dessutom undersöks hur ädellövskog kan förnygras till betydligt lägre kostnader än i dagsläget.

Kontaktperson:

Magnus Löf, tel: 040-41 51 19.

E-post: magnus.lof@ess.slu.se

Foto: Magnus Löf

Figur 1. | Markberedning under skärmställning av bok.

2. NATURVÅRD

För att främja mångfalden och möjliggöra ekonomiskt hållbart bruk av ädellövskogen, behöver myndigheter och större markägare kunskap om bevarandestrategier och naturvårdsinriktad skötsel. Det gäller framförallt på landskapsnivå, men även på beståndsnivå. Inom detta delområde kommer därför en kunskapssammanställning att göras. Dessutom utförs forskning kring naturnära skötsel och hotade skalbaggs spridningsbiologi. Vidare planeras en praktisk guide för naturvård i ädellövskog.

Koordinator och kontaktperson:
Docent Jörg Brunet,
tel: 040-41 51 84.
E-post: jorg.brunet@ess.slu.se

Foto: Lars Jarnemo, Naturfotograferna

Figur 2. | Läderbaggen (*Osmoderma erimita*) är en av ädellövskogens hotade skalbaggsarter.

3. VÄLFÄRDSASPEKTER

Med stor sannolikhet är rekreations- och naturvårdsvärdet per arealenhet skog i södra Sverige mycket högt, och ädellövskogen utgör en viktig komponent. Emellertid vet vi inte hur stort samhällsekonomiskt värde ädellövskogen har.

Samtidigt avviker ekonomin för virkesproduktion i dagsläget från andra trädslag, till exempel gran. Vi vet heller inte hur den totala arealomfattningen av ädellövskog påverkar virkesproduktionens ekonomi. Dessa aspekter kommer att undersökas i detta delområde.

Koordinator och kontaktperson:
Professor Leif Mattsson,
tel: 040-41 51 95.
E-post: leif.mattsson@ess.slu.se

Figur 3. | Ofta ligger ädellövskogarna nära bebyggelse, och är viktiga för rekreation och friluftsliv.

Foto: Magnus Löf

4. VIRKE

Figur 4. | Bokträ kan resultera i bord och stolar.

Foto: Lars Jarnemo,
Naturfotograferna

I nom detta delområde finns flera viktiga problem för ädel-lövs-kogsbruket som behöver studeras och utvecklas. Det finns en potential att bättre utnyttja virke av ädelt trä. Emellertid finns det liten kunskap om det ädla virkets egenskaper. Vi planerar en bok och sammanställning av befintlig kunskap i Sverige och andra länder, som skulle ge en bas för utveckling av nya produkter. En stabil efterfrågan på lövvirke skulle öka lön-

samheten och dynamiken i ädel-lövs-kogsbruket. För att om möjligt hjälpa till med detta planerar vi ett innovationspaket för nya produkter. Ett annat problem som ska angripas är att dagens virkes-transporter inte är anpassade för att hantera små kvantiteter av löv.

Koordinator och kontaktperson:
Professor Mats Nylinder,
tel: 018-67 24 70.
E-post: mats.nylinder@spm.slu.se

Ämnesord

Ädellövs-kog, skoglig restaurering, uthålligt skogsbruk, temaforsknings-program

Läs mer

Ekelund, H. & Fredriksson, G. 2003. Slut-rapport 2003-03-31, TEMA-forskning angående uthålligt skogsbruk i ädel-lövs-kog. Stencil tillgänglig vid SLU, Skogsvetenskapliga fakulteten i Uppsala.
Löf, M. 2001. Uthålligt skogsbruk i ädel-lövs-kog: Förslag till forskning och ut-veckling. *SLU. Skogsvetenskapliga fakul-teten. Rapport 19*. ISBN 91-576-6119-7. Uppsala.

Författare

Magnus Löf är programledare för Uthålligt skogsbruk i ädellövs-kog och skoglig doktor vid institutionen för sydsvensk skogsvetenskap, SLU, Box 49, 230 53 Alnarp.
Tel: 040-41 51 19
E-post: magnus.lof@ess.slu.se

Ansvarig utgivare:
Redaktör:

Göran Hallsby, SLU, institutionen för skogsskötsel, 901 83 UMEÅ
Camilla Nilsson, SLU, Informationsenheten
Box 7077, 750 07 UPPSALA
Telefon: 018-67 21 34 • Telefax: 018-67 35 20
E-post: Camilla.Nilsson@omv.slu.se
www.slu.se/forskning/fakta

Webbadress:
Prenumeration och lösnnummer:

SLU Publikationstjänst, Box 7075, 750 07 UPPSALA
Telefon: 018-67 11 00 • Telefax: 018-67 35 00
E-post: Publikationstjanst@slu.se

Prenumerationspris:
Tryck:

320 kronor + moms
TK Tryck Uppsala, 2003
ISSN 1400-7789 © SLU